

lo_mistsya_dlya_osmislennya_ekzistentsiynogo_dosvidu_zhin.html (дата звернення: 06. 05. 2025).

3. Забужко О. С. Казка про калинову сопілку. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3288> (дата звернення: 06. 05. 2025).
4. Роменець В. А., Маноха І. П. Колективне несвідоме та його архетипи. Аналітична психологія К. Г. Юнга (1875-1961). *Історія психології XX століття: навч.-метод. посіб.* Київ: Либідь, 1998. С. 390–407.

Єлизавета Сидорук,
Тернопільський національний
Педагогічний університет імені В. Гнатюка,
студентка II курсу
факультету філології і журналістики
Науковий керівник:
к. філол. н. **Мар'яна Любінецька**

ЕМАНСИПАЦІЯ ЖІНКИ У ПОВІСТІ «ЦАРІВНА О. КОБИЛЯНСЬКОЇ»

Актуальність дослідження полягає в потребі глибшого осмислення внеску О. Кобилянської у формування феміністичного дискурсу в українській літературі, а також у розкритті способів художнього втілення ідеї жіночої емансипації в контексті доби. Під емансипацією сьогодні розуміють «звільнення від будь-яких залежностей, гноблення іншими, і надання рівних прав у суспільстві незалежно від статі та національності» [4, с. 476].

На зламі XIX–XX століть Ольга Кобилянська стала однією з провідних постатей в українській літературі, що переосмислювали суспільну роль жінки та її відображення в художньому слові. Як зазначає С. Павличко, саме вона стала тією, хто «пробувала зруйнувати панівну ідеологію у сфері культури» [3, с. 69], кидаючи виклик усталеним нормам патріархального мислення в літературі. Центральною темою її художнього світу стає «конфлікт між сильною жінкою та

слабким чоловіком, де жінка виступає морально, психологічно й інтелектуально вищою» [3, с. 71–72].

У цьому конфлікті, на думку С. Павличко, помітним є вплив філософських ідей Ф. Ніцше, особливо концепції надлюдини. Проте в інтерпретації Кобилянської образ цієї надлюдини набуває жіночого втілення: «Кобилянську вабила романтична надлюдина, зазначає дослідниця, але в баченні письменниці вона була, безсумнівно, жінкою» [3, с. 72].

У центрі повісті Ольги Кобилянської «Царівна» постає образ Наталки Верковичівни – «тип інтелігентної жінки, яка бореться за свою індивідуальність проти нівелюючого і засмоктуючого середовища австрійської буржуазії, що загрузла в безнадійному філістерстві» [2].

У першій частині повісті авторка майстерно зображує протиставлення високих устремлінь Наталки міщанському середовищу. Ці образи, як зазначала Леся Українка, мають «життєву вірність», оскільки «в 1-й частині «Царівни»... скрізь живі буковинські люди» [3, с. 59]. Друга частина твору розгортає сюжет у новому оточенні, де Наталка потрапляє до кола інтелігентів, реалізує себе як письменниця і знаходить щастя в коханні. Вона стає «царівною» власної долі, досягає своєї мети й усвідомлює себе як частину свого народу. У її щоденнику звучить мрія про визволення всіх пригноблених, хоча ця мрія має дещо ідеалістичний характер.

У роздумах Наталки втілено глибинну концепцію розвитку жінки, яку формувала й сама Кобилянська: «Ніхто не відчував так глибоко зависимого нудженого положення жінки, як я... Я постановила собі будь-що досягнути вищу освіту... Я не хотіла ні за що в світі бути тим “нічим”, о котрім говорив Муньо з такою погордою. Я не хотіла, щоби мені аж мужчина надав смисл і значення» [1].

Особливістю повісті є також її соціально-критичний потенціал: Кобилянська не лише зображує конфлікт особистості з традиційним середовищем, а й критикує обмеження, нав'язані патріархальною мораллю. У цьому сенсі повість має актуальне звучання й у сучасному контексті, оскільки

проблеми дискримінації, нерівності й боротьби за права жінок залишаються значущими в багатьох суспільствах.

Наукова новизна полягає в тому, що образ героїні повісті «Царівна» розглянуто через призму феміністичної критики, з урахуванням її історичного контексту та філософських джерел. Такий підхід дозволяє глибше зрозуміти художній задум письменниці та актуалізувати його в сучасних гуманітарних дискусіях.

Отже, повість «Царівна» – не просто художній твір про долю окремої жінки. Це символічна історія про формування нової української жінки – освіченої, вільної, рішучої, гідної бути повноцінним суб'єктом історії та культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кобилянська О. Царівна. *Бібліотека української літератури*. URL : <https://ukrclassic.com.ua/katalog/k/kobilyanska-olga/270-olga-kobilyanskatsarivna> (дата звернення: 02.05.2025).
2. Крамарська О. Ольга Кобилянська – новатор у просторі жіночої прози. URL: <https://naub.ua.edu.ua/2010/olha-kobylyanska-novator-u-prostorizhinochoji-prozy/> (дата звернення: 04.05.2025).
3. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі: [монографія]. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Либідь, 1999. 447 с.
4. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. Київ, 1970–1980.
URL: http://ukrlit.org/slovnyk/slovnyk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh (дата звернення: 05.05.2025).